

Öronspolning

- Vårdrutiner och riktlinjer för delegering

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Inledning och syfte	1
Vaxproppar och hörapparater	2
Förutsättningar.....	2
Ansvar	2
Vem har befogenhet att ordinera och utföra öronspolning?	2
Delegering.....	2
Öronspolning.....	2
Kontraindikation.....	2
Utrustning.....	3
Genomförande.....	3
Patientinformation	3
Utförande av öronspolning.....	3
Uppföljning.....	4
Tänkbara konsekvenser vid öronspolning.....	4
Utbildning	4
Dokumentinformation.....	5
Referensförteckning.....	5
Författningshänvisningar	5
Övrig referenslitteratur	5

Bakgrund

Inledning och syfte

Vårdpersonal kommer i olika sammanhang i kontakt med patienter med vaxproppar. Öronvax och andra främmande material i hörselgången förorsakar stora problem med bl.a. hörselnedsättning. Livskvaliteten kan försämrats, speciellt kan användare av hörapparat drabbas om vi inte tar dessa audiologiska detaljer på allvar. Borttagandet av en vaxpropp kan förbättra hörseln avsevärt.

Öronvax består av sekret från talg och svettkörtlar i hörselgången samt lösriovna hudpartiklar. Vaxet är svagt surt och utgör ett skydd för huden. Vaxproppar kan bildas vid riklig vaxproduktion och då vaxet inte transporteras ut normalt. Symtom vid vaxpropp kan vara nedsatt hörsel, lockkänsla i form av rungande ljud i huvudet och yrsel. Vissa patienter kan få brummande tinnitus.

Vaxproppar och hörapparater

När en hörapparat eller öroninsats ”mynnar ut i” en samling öronvax upphäver detta hörapparats funktion totalt. Oavsett om vaxproppen täpper till hörselgången eller ej, kan vaxet framkalla återkoppling av ljud och leda till att hörapparaten kommer att tjuta.

Förutsättningar

Ansvar

Vem har befogenhet att ordinera och utföra öronspolning?

En läkare ska alltid vara ansvarig för behandling av vaxpropp. Örat ska undersökas av läkare såväl före som efter spolning.

Delegering

Öronspolning kan delegeras till undersköterska eller sjuksköterska under förutsättning att denna har erforderlig erfarenhet och kunskap om uppdraget. Till sjuksköterska, med praktisk och teoretisk erfarenhet av arbete med otoskop och öronspolning, kan även bedömning och behandling av vaxpropp delegeras (SOSFS 1997:14).

En skriftlig, personlig delegering ska upprättas av läkare med medicinskt ansvar för verksamheten.

Öronspolning

Liksom vid varje behandling av en patient måste ett förtroende byggas upp. Lyssna till patienten för att diagnostisera tidigare otiter och/eller öronoperationer.

Spolning av öronen är en bra metod för att ta bort mjuka vaxproppar. Det är dock viktigt att försäkra sig om att det ej finns kontraindikation mot spolning. Vaxproppen bör då sugas eller plockas bort av läkare.

En bedömning av **öronspecialist** krävs för ordination av spolning om kontraindikation enligt nedan finns.

Kontraindikation

- Vid perforation på trumhinnan.
- Om patienten har dräneringsrör i öronen.
- Om patienten blivit opererad i öronen eller har haft svåra öroninflammationer.

Utrustning

- **Otoskop.**
- **Plastspruta** (sårspruta, höggradigt ren) + spolmunstycke ”nippel” för sårspruta rekommenderas. Sårspruta 50 ml och spolmunstycke som kan beställas via Regionservice/område inköp.
- **37°C kranvatten eller 37°C Natriumklorid.** Kontrollera temperaturen med termometer.
- **Rondskål** för uppsamling av vatten och vax.
- **Skydd** för patientens kläder.

Genomförande

Patientinformation

Informera patienten om vad som ska göras, illustrera eventuellt med bilder av örat. Visa instrumenten. Be patienten säga ifrån om det känns obehagligt, ont eller uppleva yrsel men uppmana honom/henne att inte röra huvudet. Alla rörelser ska vara mjuka och försiktiga.

Utförande av öronspolning

- Inspektera med otoskopet innan öronspolningen påbörjas.
- Drag i ytterörat för att räta ut hörselgången så mycket som möjligt.
- Spola försiktigt men ej för svagt. Strålen riktas uppåt, bakåt mot hörselgångens bakvägg. Det är viktigt att inte skölja direkt på vaxproppen eftersom den då kan pressas längre in i hörselgången.
- Upprepa sköljningen några gånger. Oavsett om man har fått något resultat eller inte, Kontrolleras hörselgången grundligt för att se om det har blivit bättre.
- Även om man lyckas skölja ut stora mängder öronvax ska en kontroll med otoskop utföras. Det kan ibland även sitta ett litet epitelmembran kvar tvärs över hörselgången som liknar en falsk trumhinna. Även detta membran är viktigt att få bort, speciellt hos användare av hörapparat.
- Försäkra dig om att det ej uppstått någon skada på hörselgången och att trumhinnan är intakt.

Uppföljning

Tänkbara konsekvenser vid öronspolning

Det tunna, ärriga membran, som sluter en tidigare trumhinneperforation, kan brista när man sköljer lite för kraftigt. Patienten kan höra ett ljud, få vatten i mellanörat och uppleva yrsel.

Spolning med vatten i örat som inte håller exakt 37°C, kan framkalla en karuselliknande yrsel.

Om man inte lyckas få ut vaxet efter flera försök är det i regel ingen idé att fortsätta. Istället ges då ett vaxproppsupplösande medel. Efter 3-4 dagar brukar det gå lättare att skölja bort vaxet.

Utbildning

Specialiten för öron-näsa-hals, Södra Älvsborgs Sjukhus, erbjuder personal, som önskar praktik och träning i öronspolning, möjlighet att delta i mot-tagningsarbetet efter överenskommelse.

Dokumentinformation

För innehållet svarar

Eva Asp, specialiten för öron-näsa-hals, Södra Älvsborgs Sjukhus, Borås, samman-
kallande

Lil Dahlqvist, specialiten för öron-näsa-hals, Södra Älvsborgs Sjukhus, Borås

Ann Waldenström, specialiten för öron-näsa-hals, Södra Älvsborgs Sjukhus, Borås

Sven Larsson, specialiten för öron-näsa-hals, Södra Älvsborgs Sjukhus, Borås

Margareta Rosenberg, Kinna Vårdcentral

Remissinstanser

Kommittén för Vårdmetodik avseende struktur

Hygienkommittén avseende hygieniska aspekter

Utgivningsdatum, utgåva 1

2001-10-17

Fastställt av

Jerker Isacson, chefläkare/ordförande medicinsk styrgrupp

Nyckelord

Öronspolning, vaxpropp, öronvax, hörselnedsättning

Referensförteckning

Författningshänvisningar

SOSFS 1997:14, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om delegering av arbetsuppgift inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Övrig referenslitteratur

Courtois J. Öronvax och Främmande kroppar i hörselgången. AB Widex. Malmö; 1999.

Langius-Eklöf A., Hedberg E., Åhnblad P. Vård vid öron-, näs- och halssjukdomar. Studentlitteratur; 2001.

Stjernquist-Desatnik A., Svensson C., White P., Wahlberg P., & Prellner K. (1999). Öron-näs-hals i Läkemedelsboken. Apoteksbolaget. Stockholm; 2007-2008. S.630.